

dásból indultam ki és az egyszerű jelenségnek látszó sípcsont elcsavarodás milyen messze vezetett, pedig csak holt anyagról, fosszilis csontokról van szó, ahol az öökléstan igazi nagy problémái csak a háttérben húzódnak meg.

Ha az alkalmazkodásnak mindenható szerepet tulajdonítunk, úgy háttérbe szorítjuk a genetikát és lesüllyesztjük a törzs és a faj értékét, pedig éppen ez a fontos. És eljutunk oda, ahonnan kiindultunk, a mindennapi élet kényszerítő körülményeihez való, egyéniségünknek nem megfelelő, de viszont materialisztikus előnyöket nyújtó, nekünk mindenképen pluszt jelentő „alkalmazkodáshoz.“

Budapest, 1934. március 20.

A MAGYAR BARLANGKUTATÁS ÁLLÁSA AZ 1930. ÉVBEN.

Irta: KADIC OTTOKÁR dr.

Több sivár és meddő esztendő után barlangkutató ügyünk sorsa ebben az évben ismét jobbra fordult. Az történt ugyanis, hogy a magyar barlangügy visszakerült régi otthonába, a m. kir. Földtani Intézetbe, ahol jelentőségéhez mértén méltó elhelyezkedést nyert. Az Intézet új igazgatója nagysuri BÖCK HUGÓ dr. h. államtitkár ügyünket messzemenő megértéssel fogadta, javaslatára a m. kir. földművelésügyi Miniszter személyemet a minisztérium központjából a Földtani Intézethez visszahelyezett, ahol az igazgatóság a hazai barlangok tanulmányozásával bizott meg.

Hogy ez az intézkedés mit jelent a hazai barlangkutató ezentuli fejlődésére nézve, csak az tudja kellőképpen értékelni, aki ismeri azokat az eseményeket, amelyek az előző években ügyünk körül az Intézetben történtek, amikor az akkori igazgatóság az Intézetnek 22 év óta tartó eredményes barlangkutató tevékenységét egyszerűen beszüntette, anélkül, hogy ennek az ügynek intézményes rendezését más helyen biztosítani tudta volna. Mindnyájan akik, több mint két évtized óta azon fáradozunk, hogy a hazai barlangkutatót szerény túristái állapotából magas tudományos színvonalra emeljük, fájdalommal láttuk, hogy sok fáradsággal és küzdelemmel elért szép eredményeinket egyszerű igazgatói intézkedés a megsemmisülés felé taszítja. Ügyünk máról holnapra hivatalos fórum nélkül maradt s így Társulatunkra hárult az a nehéz feladat, hogy társadalmi úton mentse meg egy hazánkban fejlődésnek indult tudományszakot biztos visszafejlődésétől.

Az első terv az volt, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum kebelében barlangkutató osztály szerveztessék, amely átveszi a Földtani Intézet barlangvonatkozású anyagát, azt múzeálisan felállítja s folytatja az Intézetben eddig végzett barlangkutató tevékenységét. A Múzeum igazgatósága örömmel fogadta ezt a megoldást, már ki is jelölte az új osztály helyiségét és azokat a termeket, amelyekben anyagunkat kiállítjuk, ez a szép terv azonban a Közoktatásügyi Minisztériumban anyagi okoknál fogva, sajnos, megakadt,

Társulatunk ezek után memorandummal fordult a m. kir. földművelésügyi Miniszter urhoz arra kérve: tegye lehetővé, hogy a Földművelésügyi Minisztérium kebelében a barlangkutató ügye intézményesen rendeztesse s erre a célra külön barlangkutató szerv létesíttessék. Ügyünk itt mezejítésre talált, MAYER JÁNOS m. kir. földművelésügyi Miniszter elrendelte személyemnek a Minisztérium központjába való áthelyezését, ahol megbízást nyertem a természetvédelmi és barlangkutató ügyek intézésére, az állami költségvetés tervezetében pedig erre a célra megfelelő összeget állítottak be. A Minisztériumban ügyünk iránt mindenkor a legjobb indulatot tapasztaltuk s ha gazdasági viszonyaink némileg is elviselhetők maradnak, a barlangkutató szerv minden bizonnyal megvalósult volna. Mivel azonban helyzetünk rosszabbodott, szép tervünk is hajótörést szenvedett. Az állami költségvetés tervezetében felvett összeget törölték s ezzel minisztériumi tevékenységem is főleg elméleti munkásságra szorítkozott. Időközben a m. kir. Földtani Intézet igazgatóságában öröndetes változás történt, amely a mi ügyünket is, a már jelzett, kedvezőbb helyzetbe juttatta.

Első feladatomban az volt, hogy a hazai barlangok rendszeres kutatására évekre terjedő kutató program arra törekszik, hogy a végzendő kutatások szigorú rendszeresség mellett történjenek, ami főleg abban áll, hogy barlangjainkat földrajzi összetartozásuk szerint egymás után addig kutatjuk, amíg a kutatás eredménnyel jár. A vizsgálatok befejezése után a gyűjtött adatok és az anyag tudományos feldolgozása és monografiai ismertetése következik.

Bár barlangkutatásainknál eddig is ilyen rendszerességre törekedtünk, ezt sajnos csak ritka esetben tudtuk elérni, főleg azért nem, mert soha sem állott annyi anyagi eszköz rendelkezésünkre, hogy megkezdett kutatásainkat szabályszerűen be tudtuk volna fejezni. Innen van az, hogy számos barlangban megindult a kutatás, a legtöbbben szép eredményeket értünk el, amelyeket előzetesen rövid jelentésekben megismertettük, a monografiai publikálás azonban még nem történt meg, mert a barlang kutatása még befejezetlen.

A Kecské-barlang rendszeres felásatása. A fennebb említett tervzet értelmében rendszeres országos barlangkutatásainkat a Bükk-hegységben kezdtük meg és pedig a soron levő Kecské-barlang ásatásával. A Kecskelyuk volt az első barlang, amelyben 1906-ban a miskolci ősemlék kérdésének tisztázása érdekében próbaásatást végeztem. A barlang előcsarnokában kiásott próbaárok akkoriban még nem nyújtott kielégítő eredményt. Később szerény költséggel megkezdtük a barlang előtti térségen a rendszeres ásatást, amely számos neolitikus cserépedénytöredéket, néhány bronztárgyat, egypár kovaszilánkot és kevés rémens emlőcsontot eredményezett.

A most végzett rendszeres ásatást a próbaárokra való leásatásával kezdtük meg s ekkor kitértünk, hogy az Előcsarnok sziklás fenekére 2,5 m. vastag pleisztocén mészkőtörmelékű barlangi agyag, erre pedig 1,5 m. vastag holocén pataklerakódás üledett. Utóbbinak alján, plasztikus agyagban, 3—5 cm. vastag kulturarétegre akadunk, amely kiterjed az egész Előcsarnokra. Ez tele volt a bükki kultúrát jellemző cserépedénytöredékekkel és egyéb neolitikus emlékekkel.

A Kecské-barlangot 1925-ben néhai BOKOR ELEMÉR dr. méter fel 330 m. hosszúságig. Később kitértünk, hogy a barlang még 70 m. hosszúságban folytatódik. Ezt a szakaszt múlt évi ásatásaim alkalmával SCHÖNVISZKY LÁSZLÓ titkárunk mérte fel, erre a célra felhasználva szabadságának egy részét.

A múlt évi ásatással és felméréssel e barlang vizsgálatát befejeztük, úgy hogy a gyűjtött nagymennyiségű ősrégészeti anyag feldolgozása után, áttérhetünk annak monografiai leírására.

A Budaörs rendszeres felásatása. A Kecské-barlangban az ásatást befejezve áttértünk a Forrás-völgy jobb oldalán nyíló Budaörs-hez avval a szándékkal, hogy a barlangnak még teljesen ki nem aknázott részét fenéig kiássuk. Az ásatást a bejáratban kezdtük meg s mikor a fenéig jutottunk, meglepetéssel tapasztaltuk, hogy a barlang a fal mellett 3 m-rel mélyebben fekvő alsó üreggel bővül ki.

A kiásott pleisztocén rétegekből számos, részben jól megmunkált paleolitikus kőeszköz és változatos emlőfauna került birtokunkba. Mivel időközben úgy alakult a helyzet, hogy barlangkutatásaimat más irányban kell folytatnom, az ásatást a Budaörsben két heti munka után beszünttettem. Előreláthatólag még egy hónapi munkaidőre lesz szükség ahhoz, hogy az ásatásokat a barlangban végleg befejezzük.

A rendszeres országos barlangkutatásokon kívül a Földtani Intézet a múlt évben még olyan barlangokban is végeztetett kutatást, amelyeknek vizsgálatát kívülről kérték. Ilyen kutatások történtek a

balatonfüredi Lóczy-barlangban és a székesfővárosi Szemlőhegyi barlangban.

A Lóczy-barlang kutatása és felmérése. Még a nyár előtt Kéry Gábor balatonfüredi asztalosmester jelentést tett a Földtani Intézet igazgatóságának arról, hogy Balatonfüreden a Tamás-hegy alján levő kőfejtőben kb. 30 év előtt az ott dolgozó munkások kőfejtés közben barlangra akadtak. A barlangot később a község elüljárósága betömte, feltárása és rendezése azonban idegenforgalmi szempontból kívánatos.

A feltárt barlang több teremből és folyosóból álló igen tanulságos és érdekes üreg, amelynek teljes feltárását és rendezését, szem előtt tartva azt, hogy 3 km -nyi távolságban van Balatonfüredtől, melegen ajánlottam.

A füredi és tapolcai barlang idegenforgalmi jelentőségéről a Balatoni Szövetségnek Keszthelyen tartott közgyűlésén előadást tartottam s ez alkalommal az újonnan feltárt balatonfüredi barlangot, amelynek mindeddig megfelelő neve nem volt, az arácsi temetőben nyugvó LÓCZY LAJOS dr. emlékére *Lóczy barlang-nak* neveztük el. LÓCZY LAJOS dr. ugyanis mint a m. kir. Földtani Intézet igazgatója ügyünket állandóan pártfogolta, fiatalabb korában maga is kutatott barlangot s mikor bükkvidéki kutatásaink fellendültek az ő javaslatára alakult meg a Magyarhoni Földtani Társulat kebelében a Barlangkutató Bizottság. Társulatunk régi terve, hogy hálája jeléül, valamely balatonvidéki barlangot LÓCZY-ról nevezzen el s erre legalkalmasabbnak bizonyult a most feltárt balatonfüredi barlang. A Lóczy-barlang kutatása alkalmával a Balatoni Szövetség részéről CSÉPLŐ ERNŐ igazgató járt kezemre.

A Szemlőhegyi barlang felmérése. Késő őszt a m. kir. Földtani Intézet igazgatóságához értesítés érkezett, amelyben MIKLÓSSY GÉZA budapesti gyógyszerész jelenti, hogy szemlőhegyi telkén kőfejtés közben nagyobb üregre akadtak. Az igazgatóság rendelkezésére ide is kiszálltam s már első bemászásom alkalmával arról győződtem meg, hogy székesfővárosunk újabb nagy kiterjedésű, látványos barlanggal gyarapodott. Az első feltáró munkát a Budapesti Egyetemi Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztályának tagjai végezték, akik az általam eszközölt felméréseknél is készséggel segítségemre voltak.

A közel egy hónapig tartott felmérő munka után kiderült, hogy a Szemlő-hegy belsejében több mint fél kilométernyi hosszú barlang fejlődött. Jellege és földtani kialakulása a közeli Pálvölgyi barlang viszonyaival hasonló, utóbbtól azonban főleg abban különbözik, hogy

járatainak falait bizonyos magasságig kelvirágszerű cseppkőképződmények díszítik. Ez az utóbbi körülmény elsősorban természeti látványosságá avatja ezt a barlangot és alkalmassá teszi arra, hogy a székesfőváros idegenforgalmába bevonjuk. A barlangban végzett kutatások eredményéről egyik szakülésünkön számoltam be részletesen.

Örömmel jelenthetem, hogy a kutatások tartama alatt a barlang tulajdonosa MIKLÓSSY GÉZA gyógyszerész sokoldalú támogatásával könnyítette munkánkat s hogy az említett egyetemi turistaegyesület vezető tagjai, nevezetesen SEBŐS KÁROLY bölcsészethallgató, KESSLER HUBERT szigorló mérnök és JANCSIKA ALBERT orvostanhallgató a felméréseknél állandóan segítségemre voltak és a barlang fényképezését is ők végezték.

A fentiek szerint a m. kir. Földtani Intézet a letűnt évben négy barlangban végeztetett kutatást, háromban befejeztük a vizsgálatokat, a negyedikben még folytatni kell a megkezdett munkát. Az Intézetnek múlt évi barlangkutató munkássága új határkövet jelent a magyar barlangkutatás történetében. Az az ösvendetes megértés, amellyel a Földtani Intézet igazgatója ügyünket felkarolta, azt a reményt kelti fel lelkünkben, hogy a hazai barlangkutatás, ismét a régi mederbe kerülve, ezentúl fokozott mértékben diadalra viszi tudományos törekvéseinket.

A Magyar Barlangkutató Társulat eseményei. Társulatunk tevékenysége főleg szaküléseken nyilvánult meg. A letűnt évben tartott szaküléseken és a két közgyűlésen a következő előadások szerepeltek: A januárius 14.-i szakülésen DUDICH ENDRE dr. ismertette az Aggteleki barlangban régebben végzett biológiai kutatások történetét és mai állását. A februárius hó 11.-én tartott közgyűlésen CHOLNOKY JENŐ dr. elnöki megnyitójában foglalkozott a Pálvölgyi barlang földtani kialakulásával, KADIC OTTOKÁR dr. ügyvezető elnök pedig beszámolt az előző évben hazánkban történt barlangtani eseményekről. A március 11.-i szakülésen elsőnek KADIC OTTOKÁR dr. ismertette: „A magyar barlangkutatás ősrégészeti eredményei“ c. akadémiai székfoglaló értekezését, azután pedig JELLINEK JÁNOS tagtársunk vetített képek bemutatása mellett felolvasta a Solymári barlangról írt szép hangulatos közleményét. A május 6.-i szakülésen TOMPA FERENC dr. tagtársunk vázolta az Aggteleki barlangban eddig folytatott ásatások történetét és bemutatta az általa eszközölt legújabb ásatások eredményét. A május hó 27.-én tartott szakülésen KRETZOI MIKLÓS dr. vál. tagunk: „Barlangjaink és a jégkorszak lefolyása“ címen ismertette a hazai barlangkutatások rétegtani és faunisztikai eredményét. Junius

ho 3.-án Társulatunk rendkívüli közgyűlést tartott s ez alkalommal KADIC OTTOKÁR dr. ügyvezető elnök ünnepi előadásban méltatta CHOLNOKY JENŐ dr. elnök karsztföldrajzi munkásságát. Végül a december 16.-i szakülésen ismét KADIC OTTOKÁR dr. bemutatta a Szemlőhegyi barlangban végzett felmérések eredményét, utána pedig SEBŐS KÁROLY vetített képekben bemutatta e barlang jellemző részeit.

Eszerint ebben az évben Társulatunk a rendes közgyűlésen s egy rendkívüli közgyűlésen kívül 5 szakülést tartott, amelyeken összesen 10 előadás hangzott el. Örömmel tapasztaljuk, hogy szaküléseink iránt évről évre nő az érdeklődés; előadásainkat nemcsak tagjaink, hanem számos vendég is érdeklődéssel hallgatja.

A különböző folyóiratokban megjelent cikkekből tagjainknak ebben az évben a következő dolgozatok különlenyomatát küldtük el: *Kadic O.*: Adatok a magyar barlangkutatók történetéhez. Megjelent a „Természet“-ben. *Cholnoky J.*: Néhány részlet Magyarország földrajzából, a barlangi ősember korában. Megjelent a „Természet“-ben. *Kadic O.*: A Pálvölgyi barlang negyedszázados múltja. Megjelent a „Turistaság és Alpinizmus“-ban. *Kadic O.* és *Kretzoi M.*: Ergebnisse der weiteren Grabungen in der Esterházyhöhle. Megjelent a berlini „Mitteilungen über Höhlen und Karstforschung“ c. folyóiraiban. *Kadic O.*: A Bükk-hegység barlangjai és őslakói. Megjelent a „Természet“-ben. *Soós L.*: Élet a föld alatt. Megjelent a „Természet“-ben. *Kadic O.*: A balatonvidéki barlangok idegenforgalmi jelentőségéről. Megjelent a „Balaton“ c. folyóiratban.

Igy tehát összesen 7 tudományos és népszerű dolgozatnak a különlenyomatát juttattuk el tagtársainknak tagdíjilletményük fejében.

ELŐZETES JELENTÉS A DIÓSGYŐRI BARLANGBAN VÉGZETT ASATÁSOKRÓL.

Irták: SAAD ANDOR dr. és GAÁL ISTVÁN dr.

A *Diósgyőri barlang* a diósgyőri völgyet dél felé határoló Vártető-hegy tövében fekszik, a jelenlegi erdőkincstári orvosi lakás kertjének háta megett, a Tapolca-fürdő langyos forrásaiból táplálkozó bővizű patak jobb partján. A Vártető-hegy a Bükk-hegység azon karsztos mészvonalatához tartozik, mely nagyjából Tardona község és a görömbölyi Tapolca közt foglal helyet és az Örvénykőn, Oszrattón, Dolkattón, Háromkúton át Hámor község felé halad, majd